

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za trosmesetno 80 din. Član sekcije J. U. U. plačuje list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. štev. rač. 17.153. Telefon 4566

Ali optimizem kljub vsemu?

Ni še minilo osem dni, ko smo napisali: »Nočemo biti črnogledi! Kljub vsemu hočemo verovati v srečno zvezdo našega rodu... Verovati hočemo, da premore slovenski narod objektivnih voditeljev, ki se zavedajo vse resnosti momenta in ne bodo opustili ničesar, kar more služiti krepki povezanosti in strjevnosti narodnih sil...«

Napisali smo te besede s posebnim ozirom na položaj slovenskega učiteljstva.

Te besede izhajajo iz naše volje kot sad premisleka in spoznanja, kot rezultat vpogleda v slovensko stvarnost. Narekuje nam jih čut soodgovornosti na usodi našega življa.

Dobro se pa zavedamo, da samo naša volja in naše spoznanje ter samo naš čut soodgovornosti ne zadoščajo, da bi pomenila naša dejanja resničen uspeh naših naporov.

Napisali smo tudi, da so za tak uspeh nujno potrebni ukrepi — in sicer ne naši ukrepi —, da se ustvarijo oni stvarni pogoji, ki so za navdušeno občestveno delo učiteljstva neobhodno potrebni. Med take pogoje spadajo predvsem trdna pravna sigurnost ter širokogrudne reparacije onih ukrepov personalne prosvetne politike, ki ne prenesejo občinarodnega in človeškega kriterija.

Naše razpoloženje se v zadnjih osmih dneh ni izboljšalo, temveč nasprotno. Zelo se bojimo, da se tudi v bodočih tednih ta občutek ne bo olajšal. V takih okoliščinah nam seveda trdna volja ne more premagati ovir, ki nam zastavljajo pot, kajti iracionalni elementi, tako zelo važni za vsako množestveno akcijo, se ne podreajo logičnim zaključkom, izvirajočim iz vpogleda in spoznanja danega izvenobčesnega stanja.

Zato je potrebno, da s skrbjo in žalostjo ugotovimo, da sta današnje dejansko razpoloženje učiteljstva ter potreba po optimističnem duševnem nastrojenju v tako disparatnem razmerju, kakršnega še nismo doživljali.

Nočemo obupavati in nočemo izgubiti vere v boljše čase, ker nam služi ta vera kot krmilo na zvihranem valovju. Toda naš optimizem se je v zadnjem času vse prej kot dvignil in optimizma ni mogoče obdržati kljub vsemu. Ker pa hočemo živeti in sicer živeti srečno v sredini svojega srečnega naroda, ne smemo prenehati z apeli na vse, od katerih je odvisno naše optimistično razpoloženje. Naš krik se ne more in sme tolažiti kot krik sebičneža, kajti krik po pravici in sreči je glavni postulat vsakega mislečega bitja. Od našega moralnega zadoščenja je odvisno danes mnogo: preslišati ta apel znači posledicami.

Zgodovina slovanstva je prepolna tragičnih momentov, ko je velik čas našel majhne ljudi. Majhen pa je vsakdo, po sreči in razumu, kdor se v korist skupnosti ne more odpovedati trenutnim osebnim ali strankarskim ugodnostim, kajti take ugodnosti morejo biti le prehodnega značaja, če trpi pri tem skupnost, katere organski del je sam.

Partizanska korist pomenja v takih časih navadno demoralizacijo vsega občestva in sicer prav tako demoralizacijo svojih strankarskih pristašev kakor ostalih sorojakov.

Zahteve, ki jih stavlja v tem času naša organizacija, se ne plašijo dnevnih svetlobe. Nikakih privilegijev si ne želimo v dnevih, ko pomenja že zgolj pravica skoroda luksusa. Sporazumno naj se pravično urede vse zadeve personalne prosvetne politike, da se vrne optimizem in vera v pravno in v naše vrste.

Moralna in pravna sigurnost pomenjata najjačji argument za vsako požrtvovalno domoljubno delo, in to ne samo za učiteljstvo, ampak za celokupno slovensko javnost. Le kdor se za nikako ceno ne pusti odvrniti od pravne linije, sme zahtevati zase naslov pravega patriota. Kakšna družba in kakšna bodočnost naj se zgradi na trhljih osnovah pristranske morale?

Za stališče učiteljstva v narodnem občestvu in za možnost njegovega narodnega in individualnega vzgojnega dela velja ključ po pravici in morali v dvojni meri.

Učiteljsko delo je podvrženo stalno javni kontroli: prav tako njegovo delo v šoli kakor izven nje. Prosto mistifikacij in strankarske demagogije je ljudstvo v stanu pravično ocenjevati delo svojih vzgojiteljev. Zato pomenja vsaka krivica nad pravičnimi delavci težak udarec v obraz javni morali, pomenja poleg tega pa tudi moralno razorožitev v vrstah najboljših narodnih delavcev ter — končno, a ne manj važno — moralno in dejansko mobilizacijo vseh narodnih nasprotnikov in škodljivcev.

To so resnice, ki se ne dajo spraviti s sveta z nikako dogmatično ali strankarsko ozkosrčnostjo. Zato ključemo v zadnji uri vsem majhnim ljudem: Roko proč od še obstoječih zdravih moralnih osnov našega ljudstva!

Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva

Že večkrat smo imeli priliko slišati razna mišljenja o vprašanju »Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva.« — Tudi načelno stališče smo že zavzeli k temu problemu, toda vprašanje se še in še ponavlja med učiteljstvom. V prejšnji številki je tov. M. P. v svojem članku »Vtisi s prvega učiteljskega zborovanja« ponovno

Strokovna izobrazba učiteljstva iz kmetijstva

V zadnjem »Učiteljskem tovarišu« je načela dopisnica M. P. zopet že tolikokrat ventilirano vprašanje o kmetijski strokovni usposobljenosti učiteljstva. Ker se to vprašanje načenja tudi drugod in celo v tako važni korporaciji kot je Kmetijska zbornica, ne bo odveč, ako v tej zvezi zopet priberemo stališče naše organizacije v tem pogledu.

Da ne bo glede tega nikakega nesporeda in dvomnosti, je treba, da izjavimo že a priori svojo soglasnost s trditvijo, da je kmetijska strokovna usposobljenost učitelju zelo koristna pri njegovem izvenšolskem in šolskem delu. Čim več je ima, toliko uspešnejši bo njegov pouk, toliko lažje se bo zasiliral med kmečkimi prebivalstvom, toliko interesantnejši in bolj življenjski bo njegov učni postopek ter toliko več koristi bo imela od njegovega dela šolska deca in ostalo prebivalstvo.

Prepričani smo, da v tem pogledu med nami ni in ne more biti nikake razlike, zato tudi načeloma ne moremo in ne smemo biti proti strokovni usposobljenosti iz kmetijskih panog.

Razlika v mišljenju se bo pokazala pa takoj, ko preidemo na čisto praktično pot in se vprašamo, kje, kako in v kolikem obsegu naj si učitelj pridobi to usposobljenost.

Z ozirom na resolucijo Kmetijske zbornice, ki gre za tem, da bi se že naša ljudska šola in zlasti učiteljske reformiralo v tem smislu, da bi se pouk v kmetijskih panogah gojil intenzivneje, moramo to zahtevo — čeprav z nekaterimi pridržki — odkloniti. Ljudska šola ne sme postati nikdar strokovna, niti ne kmetijska, niti obrtna ali kakršna koli strokovna šola. Na kmetih mora vsekakor tvoriti kmetijstvo izhodišče za ves pouk in za vzgojo, ker je to najnaravnejša, otroku najbližja in najpristopnejša ter zato tudi najuspešnejša pot. Res je seveda, da se bo učitelju — kmetijskemu strokovnjaku — tak

K vtisom s prvega učiteljskega zborovanja

V 38. številki »Učiteljskega tovariša« je neka mlada tovarišica zastavila več vprašanj, ki so se ji porodila pri čitanju člankov v našem stanovskem glasilu in ob priliki, ko je prvič posetila učiteljsko zborovanje. Ta vprašanja in kritika poteka zborovanja so polna želje pomagati, res nekaj narediti; v njih pa se predvsem odraža nemir, negotovost, borba z začetnimi zaprekami in iskanje kriterija, ki bi ji omogočil pravilno realno analiziranje življenja takega kot je; da bi pri tem ne igralo kakršne koli vloze neko vrojeno, privzgojeno, vsiljeno načelo, katerega jedro je to ali ono verovanje, ti in oni ideali: »trajne« sreče, zadovoljstva, miru polno stanje.

Ako je tovarišica pazljivo prečitala članek tov. Majhena »O kriteriju« in druge članke, je morda našla ali vsaj zaslutila, kakšno je merilo, s katerim merijo člani »Pokreta«, ki s pomočjo nepristranskega, znanstvenega raziskavanja prikazujejo stanje v naših vaseh. Kadar bodo opravili to analiziranje, bodo nedvomno prešli na sintezo, katere namen bo iz dobljenih elementov prikazati prave vzroke današnjega nezadovoljivega, poraznega gospodarskega, kulturnega, socialnega položaja elementarnih delovnih plasti našega naroda. Prikazali pa bodo pri tem tudi edino pozitivno, v življenjski nujnosti utemeljeno bodočo razvojno stopnjo.

Na vprašanja, ki so v zvezi z ugotovitvami v članku »Kmetijstvo in osnovna šola« v 31. številki »Učiteljskega tovariša«, ji bom poizkusil odgovoriti oziroma ji dati pojasnila v tem članku.

»V eni zadnjih številki Učiteljskega tovariša« sem čitala, da je središče učiteljevega dela šola in da je vsaka druga izobrazba ne potrebna. Jaz pa mislim drugače... Ljudje bi svoje življenje lahko v marsičem izboljšali, če bi bili strokovno bolj izobraženi. (Sadjarstvo...) S strokovnim znanjem bi zrasla tudi samozavest kmečkega človeka.

Povsem pravilno je mišljenje, da bi se s strokovnim znanjem povečala samozavest; vzgojila bi se delno zavest; lahko in bilo bi tako ter tako, če bi delali po teh in teh strokovnih napotkih ter bi bili dani še ti in oni pogoji.

Ako pa začnemo iskati možnosti pridobitve novih denarnih sredstev za nabavo po-

načelo to zadevo. Da bi imeli širši učiteljski krogi priliko podati svoje mišljenje in zvedeti mišljenje drugih, otvarjamo s tem polemiko o vprašanju strokovne izobrazbe učiteljstva iz raznih panog kmetijstva in prosimo vse tovariše in tovarišice, ki se za vprašanje zanimajo, da nam pošljejo svoje prispevke. Prva dva prispevka priobčujemo že sedaj.

pouk bolje posrečil kot pa onemu, ki so mu kmetovalec, njegovo življenje in njegovo delo španska vas. Kljub temu si upamo trditi, da bo dober metodik in psiholog, zlasti pa organizator dosegel tudi z manjšim strokovnim znanjem boljše uspehe v šoli in izven nje kot pa obratno.

Konsekventno temu spoznanju moramo tudi zastopati stališče, da nam mora vzgajati učiteljske dobre psihologe, metode in praktične organizatorje ter da se mora stremeljneje po reformi učiteljskih šol gibati v tej smeri.

Pa še neko drugo dejstvo je prav tako odločilne važnosti za tako naše stališče. Ako naj prihajajo učiteljski kandidati z učiteljskega iz kmetijstva res vsestransko strokovno izobraženi, je potrebno, da temeljito pouče o vseh kmetijskih panogah naše države ali vsaj Slovenije. Kdor pa količkaj pozna obsežnost te stvarine ter ve, da se morajo celo na kmetijskih šolah kandidati, ki hočejo iz kake kmetijske panoge doseči popolno znanje, posvetiti specialnemu študiju, mora smatrati zahtevo po dobrih kmetijskih strokovnjakih na učiteljskih šolah za utopijo, ne glede na to, da bi moralo učiteljske zaradi take reforme hudo zanemarjati svojo najvažnejšo nalogo.

Glede na vse to nam ostane le ena možnost za boljše strokovno usposobljenost učiteljstva na podeželskih šolah: po istem organiziranem načrtu, ki velja za dvig strokovne usposobljenosti našega kmetijskega prebivalstva v določenem kraju in z določenim centralnim gospodarskim problemom se mora dvigati tudi izobrazba učitelja, ki sodeluje predvsem organizatorično pri tem načrtu. Praktični tečajji iz posameznih kmetijskih panog igrajo pri taki organizaciji za dvig našega kmetijstva in učiteljeve usposobljenosti mnogo važnejšo vlogo kot pa teoretični kmetijski tečajji, ki naj bi splošno dvignili raven te izobrazbe.

A. H.

VSEBINA:

Ali optimizem kljub vsemu?

Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva.

Strokovna izobrazba učiteljstva iz kmetijstva.

K vtisom s prvega učiteljskega zborovanja.

Klic francoske revolucije in slovensko šolstvo.

Disciplinska razsodba.

O srbskem učiteljskem združenju za Bosno in Hercegovino.

† Ivan Burdian.

LISTEK: Kakšen je tvoj razred? — Za našo družino.

UČITELJSKI POKRET: Delo rodi potrebe.

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Učiteljski pravnik. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU.

Stališče nestrokovne izobrazbe otrok zagovarjam radi razlogov, ki sem jih navedel v članku »Kmetijstvo in osnovna šola«. S tem kajpak še ni rečeno, da ne bomo v nekaj kompleksih z otroki obdelali kmečko delo, stvarno stanje vasi, vobče vse, kar zadeva: sadjarstvo, vrtnarstvo, higieno in zdravstvo, mlekarstvo, živinorejo. Zato potrebne podatke nam bodo seveda predložili gg. sreski kmetijski, zdravstveni referenti ter ostali. Sicer pa se bo o tem vprašanju podrobno razpravljalo v našem strokovnem glasilu.

Da je središče učiteljevega dela šola in da je za opravilo v šoli potrebno neko naše strokovno znanje, se ne da oporekati. Da je to poklicno delo sila delikatno spričo dejstva »učitelj bodi umetnik«. Da je zanj potrebno, tako sodimo, precej, ogromno strokovne izobrazbe. Biti na deželi, »v hribih«, kakor pravimo po domače, daleč od kulturnega središča v živem, resničnem, ne navideznem stiku s kulturo, pedagoškimi pojavi itd., je druga umetnost, ki pa je naša prva dolžnost, ako se zavedamo, da moramo biti učitelji, duhovni voditelji vasi, inteligenca. Kdor more s tem združiti še kaj drugega, postopa pravilno. Toda globina in širina sta v istem odnosu kot kvaliteta ter kvantiteta; temeljitost, površnost itd.

Praksa je življenje; in življenje moramo živeti. »Živeti« je potovanje v megleni noči po neznanji poti. Ako imamo dober kompas, bomo hodili po pravi stezi, ki bo morda bolj zaraščena, bo na njej več zaprek kot na oni desno oziroma levo.

M. K-er.

Klic francoske revolucije in slovensko šolstvo

Letošnje leto mineva 150 let, kar je francoski narod polagal temelje novemu družabnemu redu, ki je temeljito preobrazil življenje na naši celini. Tedaj veliki prevrat francoske revolucije je imel za posledico, da so se za Francozi tudi drugi evropski narodi polagoma pričeli osvobojevati nesodobnih spon srednjeveškega fevdalizma.

Po revoluciji je francoski narod pod svojimi zmagovitimi rapori raznesel nov družabni red in pridobitve novega razmaha daleč preko svojih meja, tja do skrajnega vzhoda Evrope.

Zmagovita francoska armada, ki jo je vodil slavni Korzičan, je zasedla tudi naše kraje. Tako je bila leta 1809. ustanovljena Ilirija, ki je važen mejnik v kulturi Slovencev.

Takole piše o tej dobi dr. Ivan Prijatelj: »Francosko nadvladje na Slovenskem je bilo — kakor je bilo kratkotrajno — ogromnega pomena v narodnokulturnem življenju Slovencev. Značilo je naravnost prebuditev slovenskega naroda (v osebah najboljših predstavitev seveda) iz dolgotrajnega spanja.«

Oglejmo si kulturno življenje, predvsem šolstvo pri Slovencih pred ustanovitvijo Ilirije. Kaj vidimo? Tedanjo ljudsko šolo so nazivali uradno tudi »nemška šola«, ki se je tako nazivala v nasprotju z višjim latinskim šolstvom. Ta šola je imela med Slovani samo to nalogo, da je ponemčevala slovensko ljudstvo ter ga napravljala nemško mislečega. Vendar pa vidimo, da se je po letu 1804. vsaj skušalo izposlovati ljudsko šolstvo v materinem jeziku. Tako je tudi ljubljanski škofijski konzistorij v svojem poročilu na vlado z dne 18. marca 1805. predlagal, da je za ljudske šole na Kranjskem, če hočemo doseči popolne uspehe, posebno na deželi, neobhodno potrebno, da se ves pouk vrši v slovenskem jeziku.

Na ta predlog je vlada odgovorila v svojem dekretu od 22. oktobra 1806., da se pri pouku sme slovensko razlagati, šola sama se pa mora obravnavati kot nemška ter se mora tudi pouk vršiti izključno v nemščini.

Ko so leta 1809. bili udušeni upori na Dolenjskem in Notranjskem, so se na jesen zopet odprle šole. Tedaj je imela Ljubljana šest ljudskih šol. Po Gorenjskem jih je pa bilo 17. Tako v Kranju, Kamniku, Skofji Loki, Trzinu in drugod.

Z dekretom maršala Marmonta je bil položen temelj prenovljenemu šolstvu Ilirskih provinc. V ljudske šole je bil vpeljan slovenski jezik. Tudi v gimnazijah se je poučevalo deloma slovensko.

Največje težave za slovenski pouk so nastopile radi pomanjkanja knjig. Vendar je pa tu prav dobro rešil svojo nalogo Valentin Vodnik, ki je priredil knjige za ljudsko šolo kot tudi za gimnazije.

Po novem načrtu je bila predvidena za vsako občino lastna osnovna (primarna) šola za dečke, v glavnem kraju kantona pa tudi za deklice. Nižjih gimnazij je določal načrt za vsa Ilirija 25.

Praktično se je v Sloveniji lahko slovensko poučevalo v tolikih predmetih, za kolikor je bil Vodnik napisal učbenike. Ostali predmeti so se pa poučevali po prejšnjih knjigah ter se je tako moralo tudi pomagati z nemščino. Tako je po vztrajnem Vodnikovem delu obveljala v našem šolstvu slovenščina, do čim se je nemščini radi njene zgodovinske ukoreninjenosti priznala le neka večja veljavnost nasproti ostalim jezikom.

V maršalovi navzočnosti so otvorili tudi ljubljansko centralno šolo, ki ji je postal rektor kanonik Valand iz Nove vasi pri Ra-

dovljici. Umrli je kot goriški nadškof l. 1834. Na tej šoli so se usposabljali gojenci za duhovnike, profesorje, lekarnarje, zdravnike itd. Marmont je povzdignil medicinsko-kirurško učilišče v Ljubljani na stopnjo prave vseučiliške fakultete, tako, da so na tem zavodu mogli absolventi doseči tudi doktorsko čast.

12. novembra 1811. se je ustanovilo v Ljubljani vseučilišče s stolicami za pravo, modroslovje, bogoslovje in medicino.

Tudi je treba omeniti, da Francozi niso pozabili na obrt. V Ljubljani so ustanovili umetno-obrtno šolo. Ustanovili pa so istočasno za Ilirce 100 prostih mest na višji šoli za umetnost in obrt v mestu Châlons sur Marne.

Tako je visoko kulturni francoski narod tudi nam Slovcem s svojo revolucijo pred 150 leti pomagal, da smo dva decenija za tem kulturno zaživi. Priznati jim moramo v polni meri velik doprinos k razvoju našega slovenskega šolstva, saj je bil francoski vpliv na Slovence velikega pomena za vse slovensko narodnokulturno življenje.

Skoda je le, da je bila doba Ilirije tako kratkotrajna.

Vendar pa je na mestu in pravično, da se s hvaležnostjo spominjamo tudi mi tega pomembnega francoskega jubileja, ki je istočasno praznik tudi ostalih evropskih narodov, ki so zajemali iz kulturnega vrelca francoskega naroda, ki ga je odprla velika francoska revolucija v geslu: enakosti, bratstva in svobode.

J-lo.

Disciplinska razsodba

Zaradi članka »Banovinski učiteljski svet« (Posvetovanje nadzornikov), ki je izšel v 37. številki »Učiteljskega tovariša«, dne 29. aprila 1937., je bilo odgovornemu uredniku Vekoslavu Mlekužu prepovedano urejevanje lista in je bil istočasno postavljen v disciplinsko preiskavo. Prepoved urejevanja je Državni svet s svojo razsodbo br. 16.188/38 od 24. junija 1938. uničil. O disciplinskem postopku pa je prejel urednik dne 4. maja 1939. končno veljavno razsodbo, ki jo v celoti priobčujemo:

Ministrstvo prosvete
Kraljevine Jugoslavije

Disciplinski sud
D. s. br. 8/38

4. juna 1938. godine
Beograd

U ime

Njegovog Veličanstva Petra II
Kralja Jugoslavije.

Disciplinski sud pri Ministarstvu, kao disciplinski sud II stepena, sastavljen od: Čiromete dr. Duje, kao predsednika; Mladenovića Atanasija, Živanovića Branivoja, Milenkovića Miodraga, Ljubičića Mate, kao članova i Selić Katarine, kao delovodje, u prisustvu disciplinskog tužioca Kovačevića Spasoj, optuženog Mlekužu Vekoslava i njegovog branioca Koste Aranickog, advokata iz Beograda, po žalbi optuženog Mlekužu Vekoslava, učitelja u Ljubljani, protivu presude disciplinskog suda kod Bana Dravske banovine D. s. br. 67/8 od 28. decembra 1937. god., pošto je saslušao konačne zahteve optužbe i odbrane, nakon pretresa održanog na dan 4. juna 1938. godine, na osnovu § 43 st. 2 Uredbe o disciplinskoj odgovornosti školskih nadzornika i nastavnika narodnih škola, doneo je i istog dana proglasio sledeću

Presudu:

Uvažava se žalba optuženog Mlekužu Vekoslava, učitelja u Ljubljani, u pogledu kazne na koju je osuđen presudom Disciplinskog suda kod Bana Dravske banovine D. s. br. 67/8 od 28. decembra 1937. god., te se za delo za koje je prvostepenom presudom oglašen krivim, na osnovi tač. 1, § 8 u vezi § 9 Uredbe o disciplinskoj odgovornosti školskih nadzornika i nastavnika narodnih škola, kažnjava umanjnjem prinadležnosti od 5% za tri meseca i da po § 40 iste Uredbe snosi eventualne troškove postupka.

Obrazloženje:

Presudom Disciplinskog suda kod Bana Dravske banovine D. s. br. 67/8 od 28. decembra 1937. godine, Mlekužu Vekoslavu, učitelju u Ljubljani, oglašen je krivim za delo označeno u dispozitivu navedene presude i za isto kažnjen umanjnjem prinadležnosti od 5% za šest meseci.

Protivu ove presude podneo je optuženi Mlekužu Disciplinskome sudu pri Ministarstvu prosvete blagovremeno žalbu, kojom moli da mu se izrečena kazna ublaži.

Disciplinski sud pri Ministarstvu prosvete, posle održanog usmenog pretresa, našao je, da je optuženi Mlekužu Vekoslav zaista kriv što je, kao odgovorni urednik lista »Učiteljski tovariš«, dozvolio, da se u jednom broju tog lista, iznese sve ono što je bilo na sednici Učiteljskog udruženja, kojim je sednici predsedavao načelnik Prosvetnog odeljenja Kraljevske banske uprave, g. Sušnik, čime je naneo uvredu i samom g. Sušniku. Ali, i pored tačno utvrđenog činjeničkog stanja, ovaj sud je našao, da je kazna odmerena Mlekužu Vekoslavu prvostepenom presudom prestroga, s obzirom na to, da postoje znatne olakšavajuće okolnosti i to: što dosada nije kažnjavan i njegovom priznanje, koje prvostepeni sud, pri odmerenju kazne, nije uzeo u obzir.

Sa izloženog, Disciplinski sud pri Ministarstvu prosvete delimično je uvažio žalbu optuženog Mlekuža i ublažio mu kaznu kako je navedeno u dispozitivu ove presude.

L. S.

Disciplinski sud pri Ministarstvu prosvete.

Predsednik Disciplinskog suda:

Dr. Čiromete s. r.

Delovodja:

K. Selić s. r.

VABILO

na redni letni obćni zbor zadruge »Učiteljski dom«, ki se bo vršil v nedeljo, 11. junija 1939., ob 9. uri dopoldne v Učiteljskem domu z naslednjim dnevnim redom:

1. Otvoritev po načelniku.
2. Poročilo gospodarskega odbora.
3. Poročilo tajnika.
4. Poročilo blaginjnika.
5. Računski zaključek za leto 1938.
6. Poročilo nadzornega odbora.
7. Volitev enega člana v nadzorni odbor.
8. Samostojni predlogi in pritožbe.
9. Slučajnosti.

V primeru, da bi ob napovedanem času začetka obćnega zbora ne bilo zbranih zadostno številu zadrudnikov, se vrši obćni zbor pol ure kasneje pri vsakem številu navzoćih članov zadruge.

Tajnik:

Načelnik:

Starman Fran s. r. Vrhovec Stanko s. r.

Kakšen je tvoj razred?

Moj razred? Dober! Res, zelo sem zadovoljen z njim. Nekaj učencev je sicer nekoliko bolj počasnih, a to me ne moti. Kaj hočeš, vsi pač niso za učenje. Bog jim pomagaj, jaz jim ne morem.

Moj razred? No, nekako že gre. Nekateri delajo, se uče, ubogajo, nekateri pa po popolnoma za nič. Kaj prida letos ne dosežem z njimi. Sicer se trudim, vestno se pripravljam, a kakih uspehov noče in noče biti. Ne vem, kaj je temu krivo. Jaz nisem. Zavedam se, da storim svojo polno dolžnost. Pozno v noč sedim pri preparacijah in razmišljam, kako pot bi ubral. Vse mogoče in nemogoče načine sem že uporabil, a zaželenega cilja vendarle ne dosežem.

Moj razred? Lepo te prosim, pusti me s tem vprašanjem pri miru. Grozno, ti rečem! Najslabši material vse šole se je zbral letos pri meni. Dečki so sami pretepači, dekleta pa prismojene goske. Že od začetka šolskega leta uporabljam vso svojo strogost, a absolutno ne pomaga. Včasih sem poizkušal tudi z lepim. Tedaj šele sem imel vraga! Saj so me hoteli kar nesti iz razreda. Potrudil sem se, da bi podajal predpisano snov na čim zanimivejši način. Nisem uspel. Nobenega zanimanja niso pokazali za moje besede. Nič jim ne gre v glavo.

Moj razred? Odkrito povedano, prijatelj, ne poznam ga. Kako tudi! Nihče nam ni povedal, kako naj raziskujemo duše svojih učencev. Na dolgo in široko so nam sicer razkladali, da mora dveh ali večim premisam slediti logična konkluzija, da je kit sesalec, da kit živi v morju, da je torej kit sesalec, ki živi v morju, kar razume vsak količkar normalen človek, le tega nismo nikoli slišali, kako naj spoznavamo svoje učence, svoj razred. Vem samo, da so nekateri pri posameznih predmetih zelo aktivni, pri drugih zopet ne, da so drugi popolnoma apatični, nekateri živahni, drugi zopet neverjetno mirni, ne vem pa, kje tiči vzrok, da so takšni.

O srbskem učiteljskem udruženju za Bosno in Hercegovino

Letos o Vidovem dnevu poteče 25 let, ko so avstrijska oblastva brezobzirno posegla po srbskem šolstvu v Bosni in Hercegovini. Zaprlji so 126 srbskih šol, razpustili srbsko učiteljsko udruženje za Bosno in Hercegovino. Nahujskali so neodgovorno drhal, da je opustošila poslopja srbskih šol, požgala in razbila pohištva, učitelje pa napadla ter jim tako ogrožala življenje. Neizmerno je bilo trpljenje srbskega narodnega učiteljstva. Ječe so se polnile z njimi, pošiljali so jih v taborišča in v prve vrste v fronto. Največji mučenik med vsemi srbskimi učitelji v Bosni in Hercegovini je bil učitelj Veljko Čubrilović, ki ga je kot velikega srbskega narodnjaka in borca za narodne pravice avstrijska soldateska obsodila na smrt ter je bil obešen v Sarajevu.

»Narodna prosveta« prinaša o srbskem učiteljskem društvu za Bosno in Hercegovino daljši zgodovinski spis izpod peresa učitelja Kaludžerića Steva, iz katerega posnemamo sledeče:

»V zvezi z raznimi članki, ki so izhajali v srbskih časopisih v Bosni in Hercegovini o potrebi ustanovitve srbskega učiteljskega udruženja za Bosno in Hercegovino, je učiteljski zbor srbskih osnovnih in višje dekliske šole v Sarajevu na svoji seji dne 11. maja 1905. sklenil, da se izvoli iz njegove srede ožji odbor, ki ima nalogo sestaviti pravila za učiteljsko udruženje.

Takoj, ko je ožji odbor dokončal svoje delo, je pozval vse učiteljstvo srbskih šol, da se izjavi, kako misli o udruženju. Odziv je bil prav časten in zato je odbor že 18. novembra 1905. poslal vsem učiteljstvu osnutek pravil, o katerih je želel, da posamezni učitelji podajo svoje mišljenje. Tako je prišlo do prepotrebne kontakta med poedinimi srbskimi šolami, med katerimi do tiste dobe ni obstajal nikakšen stik. Določilo se je, da se čimprej skliče v Sarajevu učiteljska skupščina, na kateri naj se osnuje učiteljsko udruženje. To se je res zgodilo 29. decembra 1905. leta. Ta dan se je sestala v Sarajevu prva skupščina srbskih učiteljev in učiteljic iz Bosne in Hercegovine. Zanimivo pri tem je to, da so vse srbske cerkvene šolske občine prav rade dale svojim učiteljem in učiteljicam večdnevni dopust, da so se lahko udeležili zborovanja. Nekateri občine so jim dale celo malo denarno podporo za potne stroške.

Tako se je udeležilo tega zborovanja 37 učiteljev in 17 učiteljic. Poročilo pravi, da so

† Ivan Burdian

Nepričakovano in mnogo premlad nas je moral zapustiti. Za velikonočne razbinko še zdrav in vesel v krogu ljubljene rodbine, sedaj pa že počiva na mestnem pokopališču v Celju. Kratka bolezen je zrušila krepkega moža, moža krepkega po telesu, še krepkejšega v svoji duševnosti.

Trnjeva življenjska pot slovenskega učitelja ga je vodila po skoro vseh predelih naše ožje domovine.

Bil je rojen v Trstu in so mu mladostna leta minila v sončnem primorju. Po maturi v Kopru je služboval pri sv. Antonu pri Koprju, v Koprivi in Pliskovici, kjer si je tudi začel graditi svojo življenjsko srečo. Najlepšo dobo svojega življenja je preživel v vnožju Savinjskih planin pri Sv. Mihaelu nad Mozirjem in v Smartnem pri Gornjem gradu. Po preobratu je dal takoj svoje moči na razpolago mladi domovini in hitel delovat na

Kakšen je tvoj razred? Zanimivo, a vendar zelo neaktualno vprašanje. Lepo te prosim, kako naj se danes, v teh časih, pečam s tem vprašanjem. Ali ni vseeno? Ali ni važnejše, kam naj skrijem svojo glavo v nevihti, ki se pripravlja, ki grozi, da izbruhne vsako uro? Da, da! Pred nami so danes važnejši problemi kot je moj razred. V Evropi se odločuje usoda človeštva za dolgo bodočnost. Ti pa bi zahteval od mene, da zaprem oči in ušesa za vse ono, kar se godi v svetu in naj se posvetim tako drobnemu in nebitnemu vprašanju kot je moj razred. Tako blaznost je Arhimed plačal z življenjem. Ne verjamem, da bi bilo med nami še kaj Arhimedov.

Pa so. Tudi med slovenskimi učitelji. Res: Arhimed je svojo »blaznost« plačal z življenjem, toda izsledki njegove znanosti žive še danes in brez njih bi tudi moderne znanosti ne bilo. Med slovenskimi učitelji živi Miloš Ledinek, ki sredi rušenja starega sveta ni izgubil živcev in se mirno posvetil vprašanju, kakšen je njegov razred. Plod tega dela je 64 strani obsegajoča knjžica, ki jo je izdala druga »Pedagoški tisk«, in nosi samozavesten naslov »Moj razred«. Samozavesten? Človek bi prej rekel, da je skromen, zelo skromen. Pa ni. Kajti samo s takim naslovom je mogoče definirati tako skrbno, vsestransko in podrobno analizo učiteljevega razreda. Miloš Ledinek je svoje detinstvo preživel v trdi stvarnosti Kobanskih hribov, mladost v trdi stvarnosti povojnih let, v časih, ki bi si študent dal odsekati prst za eno samo žemljo in preživljal svojo možko dobo v trdi stvarnosti mestne proletarske četrti. Ta trda stvarnost je oblikovala učitelja v njem in Ledinek se zaveda, da ista trda stvarnost oblikuje tudi njegove šolarje. Zato se ne vdaja sentimentu. S svojo knjžico je to zgovorno dokazal. Ni mu bila dovolj samo konstatacija, da je ta ali oni otrok len, apatičen, nervozno živahen, potr, hinavski, odkrit, priden, izredno duševno razvit, duševno zaostal, da so deklice bolj pridne kot dečki ali obratno, da je moralno pokvarjen, tih, blebetav, resen, da ima smisel za disciplino ali da ga nima, da je zdrav ali bolan, da je telšno normalno razvit ali ni. Vse

bili to mladi ljudje, ki so kazali veliko volje do dela v šoli in med narodom ter veliko veselje do ustanovitve udruženja.

Treba je tu pripomniti, da srbske šole v Bosni in Hercegovini niso bile državne (komunalne), katere je oblast brezplačno otvarjala. Bile so to šole, katere je moral vzdrževati sam narod. Zanimivo je, da so zaradi tega pričeli nastopati proti tem šolam tudi Srbi v Bosni in Hercegovini sami. Bil je pa to le ozek krog tiste srbske inteligence, ki je hotela posebno prijateljsko živeti z avstrijskimi oblastmi ter tem v vsakem pogledu ustrezati in jim pomagati pri zavojevalnem delu Bosne in Hercegovine. Drugi del inteligence in srbsko ljudstvo pa so se prav toplo zavzemali za srbsko narodno šolstvo ter ga v izdatni meri podpirali.

Na svoji prvi skupščini je učiteljstvo sestavilo posebno spomenico, ki jo je poslalo »Velikemu upravnemu in prosvetnemu svetu v Sarajevu«, v kateri opisuje žalostno stanje srbskega šolstva v Bosni in Hercegovini. Podčrtava posebno pičle učiteljske dohodke ter prosi za njih zvišanje in istočasno zahteva učiteljsko stalnost.

Učiteljstvo pa se v svoji peticiji zavzema tudi za uvedbo enotnega učnega načrta, za uvedbo enotnih učbenikov, ki naj jih pregleda posebna učiteljska anketa, preden se dajo v potrditev »Velikemu upravnemu in prosvetnemu svetu v Sarajevu«.

Prošnja srbskega učiteljstva pa ni bila rešena dve polni leti. Šele leta 1908. je bila izdana pokojninska uredba srbskega učiteljstva. Da bi učiteljstvo s svojimi zahtevami v celoti uspelo, je bil sklican izredni obćni zbor srbskega učiteljskega udruženja za Bosno in Hercegovino, kjer se je ponovno sestavila peticija na »Veliki upravni prosvetni svet v Sarajevu«. Šele po tej prošnji so bile zahteve srbskega učiteljstva ugodno rešene.

Končno je treba pripomniti, da je srbsko učiteljsko udruženje za Bosno in Hercegovino pri srbskem narodu uživalo veliko naklonjenost ter so posamezni srbski rodoljubi darovali društvu večja volila.

Tako je srbski narod v Bosni in Hercegovini znal ceniti svoje narodne učitelje, s katerimi se je ramo ob ramo boril za svojo svobodo ter jo končno tudi častno dosegel.

J-lo.

Koroško v Grabštanj, vrnil se težko depimiran in nastopil svoje zadnje službeno mesto na Ponikvi. Po upokojitvi leta 1928. se je naselil v Celju, deloval še javno, v glavnem pa se posvećal svoji številni in ljubeznivi rodbini.

V svojem bistvu sicer dober in ljubezniv, je postal skrajno odločen, če je bilo treba braniti čast naroda ali interese šole in stanu.

Stanovske organizacije se je oklepal z vsem žarom svoje plemenite duše, vsako zborovanje je bilo za njega dogodek, praznik, ki se ga ne sme prezreti. Društvene funkcije je vršil vestno in z veliko požrtvovalnostjo.

Kako je bil priljubljen v vseh slojih, je pokazal veličastni pogreb, globoka žalost svojcev, tovarišev in znancev. Močna plast šopkov in vencev je pokrila njegovo gomilo. Narodna trobojnica mu je bila svetinja, na grob so mu jo položili in pod njo naj mu bo sladek počitek, med tovariši pa mu bo ohranjen najlepši spomin.

to je bilo Ledineku absolutno premalo. Nekje morajo tičati vzroki vseh teh neomajno konstatiranih dejstev. Poiskati je torej treba vzroke. Zdravnik, ki ne zna postaviti diagnoze, ne more uspešno zdraviti bolezni. Ledinek se v polni meri zaveda, da kakor njega samega tudi njegove šolarje duševno oblikuje trda življenjska stvarnost: poklic otrokovih staršev, številčno in gmotno stanje družine, otrokovo stanovanje, njegova prehrana in obleka, delo, ki ga otrok opravlja doma, bolezn, ki jih je preстал in otrokove splošne domače razmere. Tudi to mu ni dovolj, če mu že nos pove, ali otrok spi v hlevu ali ne, kakor se je blagovolil modro izraziti neki bojeviti vitez reakcionarne pedagoške smeri. Resnega pedagoškega delavca ne more zadovoljiti samo kvalitativno izraženo dejstvo, ker si z njim ne more pomagati. Nujno mora to dejstvo biti izraženo tudi kvantitativno. Šele tedaj dobi pravo praktično vrednost. Šele takrat bo razumel, zakaj se ne more zanašati samo na božjo pomoč, da mu ne pomagajo še tako vestno pripravljene preparacije in kar je glavno: vedel bo, zakaj je stanje njegovega razreda takšno kakršno je. Potem mu tudi ne bo težko najti poti, po kateri hoče priti do zaželenega cilja. Natančneje nam tega Ledinek še ni razložil, ker bo to storil v drugem delu svoje študije, ki v kratkem izide v isti založbi. Toda odkril nam je nov svet, kakršnega do sedaj še nismo poznali.

In še o enem nas je Ledinek s svojo knjigo trdno prepričal: Spoznavanje naših razredov ni v vrtincu sodobnih dogodkov nobeno brezplodno ali celo nevažno delo. Obratno. Iz naše stvarnosti raste nova stvarnost bodoćih dni. In če ne poznamo sedanje, kako naj vzgojimo ljudi, ki naj bodo v polni meri kos nalogam te nove, v znaku nečuvnega oboroževanja se porajajoče stvarnosti. Delo, ki ga nam je Ledinek nakazal v svoji knjigi ni samo pedagoške, temveč zgodovinske važnosti. Zato bi med nami ne smelo biti nikogar, ki bi šel molče in z zaprtimi očmi mimo Ledinekove knjige.

Hudales Oskar.